

Amsterdam Studies

The Truth, the Whole Truth, and nothing but the Truth

Amsterdam Studies is a multi-lingual Internet forum for analyses on political, economic and cultural developments in Europe.

ISSN 1873-3042

Editor-in-chief: László Marác

Internet: www.federatio.org/amsterdamstudies.html

Email: lkmaracz@wanadoo.nl

László Marác: Europees erfgoed in Turkije

Issue #16.

15 October 2006

In het najaar zullen de toetredingsonderhandelingen tussen de Europese Unie en Turkije over de toetreding van het land over de toetreding van Turkije tot de EU van start gaan. Kenners verwachten dat dit lange en moeizame onderhandelingen zullen worden. Maar hoe is de sfeer in het land zelf op de vooravond van Turkije's lange mars naar Europa? Alle reden om in de zomermaanden op verkenning te gaan in Turkije. Bodrum, de toeristische badplaats aan de Egeïsche Zee is hiervoor een prima reisdoel. Het San Tropez van de Turkse riviéra geldt als een van de meest Westerse badplaatsen en het hart van de stad wordt gevormd door het kruisvaarderskasteel van Sint Pieter, een bolwerk van christelijk erfgoed in Anatolië.

Kruisvaarders aan de Egeïsche Zee

Een bezoek aan Bodrum brengt je terug naar de tijd van de kruistochten toen de kruisvaarders uit West-Europa naar het Middellandse Zee gebied trokken om de vrije toegang tot het beloofde land via Anatolië en de Middellandse Zee en de pelgrimroute naar Jeruzalem te waarborgen. In het Middellandse Zee gebied hielden zich ook de zogeheten hospitaalridders op die verenigt waren in de Soevereine Militaire Orde van Sint Jan van Jeruzalem en Malta, de orde staat ook wel bekend onder de naam Maltezer of Johanniterorde. De orde die een bijzondere plaats inneemt in de politieke en sociale geschiedenis van Europa vond haar oorsprong in een hospitaal in Jeruzalem dat gebouwd was in 1023 voor de vele pelgrims die naar Jeruzalem trokken. In 1113 werd de orde als zelfstandige ridderlijke en religieuze orde door Paus Paschalis II. De ridders die geloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid moesten afleggen, richtten zich vooral op de verzorging van zieken in hun hospitaal, en worden daarom ook hospitaalridders genoemd. Maar ook de pelgrimroutes naar Jeruzalem werd door de ridders bewaakt en vingen zij via hun netwerk van verstevigingen, zoals Rhodos, in de Middellandse en Egeïsche Zee de Turkse expansie richting Europa op.

Het fort in Bodrum ligt er goed bij en ook het erfgoed van de hospitaalridders is nagenoeg ongeschonden. De hospitaalridders zijn in 1400 het fort gaan bouwen om ook op een lang schiereiland aan de West-Turkse kust een 'foothold' tegen de Turkse expansie te hebben. De ridders gebruiken voor de bouw van het fort de reusachtige stenen van het Mausoleum de graftombe in Bodrum die opgedragen is aan koning mausolus die bekend stond als een van de zeven wereldwonderen van de klassieke oudheid. De ridders dragen het kasteel op aan Sint Pieter. Merk op dat de plaatsnaam Bodrum een verbastering is van de naam Pieter. Uiteindelijk moeten de ridders het fort opgeven in 1522 als ook de Egeïsche kust als ook het eiland Rhodos ten prooi valt aan de legers van sultan Süleyman II de Schitterende (zie ook de vorige Armex). In 1529 staan dezelfde Turkse leger van Süleyman aan de poorten van Wenen. In het fort herinnert nog veel aan de hospitaalridders. De wapens van de 249 belangrijkste grootmeesters waaronder die van Jacques de Milly (1454-1461 grootmeester) zijn in steun gehouwen in de imposante muren van het fort te zien. Ook is het wapen van de orde het Johanniter of Maltezer kruis het eeuwenoude symbool van de orde te zien. De acht punten van dit kruis zijn het symbool van de achtzaligsprekingen in de Bergrede (Matth. 5). De verschillende nationale torens – de Engelse, Duitse en Italiaanse torens zijn ook tamelijk ongeschonden en zijn een afspiegeling van het verenigde Europa dat het Heilige Land probeerde te redden. Ook het Osmaans-islamitische erfgoed is prominent aanwezig. De minaret op de christelijke kapel van weleer het mooiste gebouw van het fort en een geschilderd portret van sultan Süleyman de Schitterende demonstreren wie het fort is toegefallen. De beheerders van het museum want dat is het fort nu hebben ook nog een boodschap voor de huidige Westerse toerist. Op bordjes op de muren staat in het Engels te lezen dat dankzij de tolerantie van de Osmaanse cultuur en de islam dit christelijke erfgoed heeft kunnen blijven bestaan. Dit soort enigszins vreemde teksten doen aan misbruik van de geschiedenis denken voor huidige politieke doeleinden. De Turken willen erg graag tonen dat zij niet de bad guys van de Europese geschiedenis zijn.

Bodrum

Enmaal buiten het fort kom ik diezelfde houding tegen. Voor het kasteel een groot standbeeld ter ere van Herodotus, de grondlegger van de geschiedschrijving die in het antieke Bodrum, Halicarnassus genaamd is geboren. Herodotus wordt in de Europese traditie wel als een Griek gezien. Uiterlijk lijkt het Grieks-Turkse conflict

weinig invloed uit te oefenen. Maar een handelaar in de bazaar vertelt mij lachend dat de Griekse eilanden voor de Egeïsche kust waaronder het eiland Kos dat op een driekwartier varen van Bodrum ligt wel gezien wordt als anti-Turkse ‘waakhonden’. Ook hier leven onderhuidse sentimenten verscholen achter een standbeeld. In een standje bij het kasteel worden ook boeken verkocht over de vroeg-christelijke cultuur in Kappadokië. De kleurige literatuur is in keurig in het Engels vertaald. In deze midden-Anatolische streek wordt er een spectaculair netwerk van vroeg-christelijke ondergrondse steden blootgelegd die veel over de verspreiding en de begintijd van christendom blootleggen. Ook in deze publicaties wordt opgemerkt dat dankzij de Turkse tolerantie dit Europese erfgoed heeft kunnen blijven bestaan en dat de Turkse autoriteiten alles zullen doen om het Europees-christelijke erfgoed in Kappadokië te beschermen.

---

* Deze bijdrage is opgedragen aan wijlen Elisabeth De Ranitz-Labouchere, lid van de Johanniter Orde in Nederland. De grootmeester van de Nederlandse tak van deze orde was wijlen, ZKH Prins Bernhard, prins-gemaal en opperbevelhebber van de Nederlandse strijdkrachten.